

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρρονα, ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίου. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14.

5 Σεπτεμβρίου 1889.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ ΛΕΟΠΟΛΔΟΣ Α'

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Β'

Ἄπο ἐτῶν ἤδη εἶχεν ἐκραγῆ ἐν Ἑλλάδι ἐπανάστασις ἐθνικὴ πρὸς ἀποτιναξίν τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἄπο τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουναβέως μέχρι τοῦ Ταινάρου κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὅπου ἠκούετο ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἐπιστεύετο ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἐπάλαιε τὸ ἑλληνικὸν γένος ἐναγωνίως πρὸς τοὺς πρὸ αἰῶνων κατακτητὰς του. Μοναδικὴ ἴσως ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτε μὲν λάμπουσα διὰ θριάμβων τῶν ἑλληνικῶν ὄπλων, ὅτε δὲ σκιαζομένη διὰ συμφορῶν, αἵτινες ἀνεδείκνυον ἔτι μᾶλλον τὸ ἀπτόητον θάρρος καὶ τὴν καρτερίαν τῶν νικωμένων ἀλλὰ μὴ καταβαλλομένων ἑλλήνων, ἐθαυμάζετο ἡ πάλῃ ἐκείνη ὑπὸ τῶν λαῶν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου καὶ ἐκίνηε τὴν λύραν καὶ τὴν γραφίδα μεγάλων ποιητῶν καὶ ζωγράφων. Ζητοῦντες δὲ στήριγμα κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν διαίρεσεων καὶ κατὰ τῆς ἐχθρότητος κυβερνήσεων ἰσχυρῶν, αἵτινες ἐνόμιζον ὅτι τῆς Τουρκίας ἡ σωτηρία ἦτο καὶ αὐτῶν ἡ σωτηρία, οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῆς φοβερᾶς τοῦ Ἰσραὴμ εἰσβολῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον ἤρξαντο ἤδη σκεπτόμενοι περὶ ἀναγορεύσεως βασιλείας.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1825, — ὡς αὐτὸς ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος διηγεῖται ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ αὐτοῦ, — δύο Ἕλληνες ἦλθον εἰς Ἀγγλίαν πρὸς συνέντευξιν μετ' αὐτοῦ. Εἶπον δὲ ὅτι εἶχον ἐντολὴν νὰ συννενοηθῶσι περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς βασιλέως καὶ τῆς πορείας τῆς ὄφειλον οἱ ἐν Ἑλλάδι νὰ ἀκόλουθήσων ἐν τῷ ζητήματι. (1) Εἶδον δὲ, ὡς λέγει ὁ Λεοπόλδος, οἱ ξένοι ἐκείνοι καὶ αὐτὸν τὸν Κάννιγκ, τὸν περίφημον τῆς Ἀγγλίας πρωθυπουργόν· ἀλλ' ὁ Κάννιγκ συνεβού-

λευσε τῷ πρίγκηπι νὰ μὴ περιπλεχθῆ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα. οὐ ἡ λύσις δὲν ἐφαίνετο ἀκόμη προσεχῆς. Καὶ ὁ Κάννιγκ δέ, ὡς ὁ Στόκμαρ πρὸ ἐπτὰ ἐτῶν, ἐφρόνει ὅτι ἡ ἀληθὴς τοῦ πρίγκηπος θέσις ἦτο ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν τούτοις ἡ ἐπίσκεψις τῶν δύο ἐκείνων ἑλλήνων ἀνέφλεξε τὴν φαντασίαν τοῦ εὐγενοῦς πρίγκηπος, ὅστις διὰ τὰς ποιητικὰς αὐτοῦ συλλήψεις ἐν τῇ πολιτικῇ ἀπεκαλεῖτο *ρομαντικός* ὑπὸ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Στόκμαρ. Καὶ ποῖον τῶντι ποιητικώτερον ἔργον καὶ μᾶλλον προσῆκον εἰς τοιοῦτον ἡγεμόνα, ἢ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν λαοῦ ἡρωικοῦ καὶ καρτερικοῦ, ὅστις ἀνευφημεῖτο ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐφαίνετο ἄξιος ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων; Πᾶσα ἄλλη ἡγεμονία ἔστι καὶ τοῦ μᾶλλον πεπολιτισμένου λαοῦ τῆς Εὐρώπης ἢ το βεβαίως πεζογραφία κοινῆ, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ποίησιν ἐκείνην τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἑλλάδος! Ὁ πρακτικὸς καὶ ἠκιστα ποιητικὸς Στόκμαρ ἠγωνίζετο πάντοτε νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς τοιαύτας οὐνεροπολήσεις τοῦ ἐξόχου φίλου του, ἀλλ' ἡ εἰκὼν ἐκείνη τοιαύτης ἡγεμονίας ἔμενον ἕκτοτε ζωηρὰ ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου.

Ἐπέρχεται ἡ τριπλῆ συμμαχία μεταξὺ Γαλλίας Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας ὑπὲρ τῆς ἀγωνιώσης Ἑλλάδος, ἀναγορεύεται δὲ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ ἐπταετίαν ὁ κόμης Ἰωάννης Καποδίστριας, Ἕλλην Κερκυραῖος, ὅστις διὰ τῆς παρὰ τῷ αὐτοκράτορι τῆς Ρωσσίας Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἰδίως τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Νικολάῳ ἐξόχῳ θέσεώς του εἶχε σπουδαίως συντελέσῃ εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐμμενῆ τροπὴν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ρωσικοῦ ἀνακτοβουλίου. Ὁ Καποδίστριας εἶχε γνωρισθῆ μετὰ τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1813, ὅτε ἀμφοτέρω διετέλουν ἐν τῇ ρωσικῇ ὑπηρεσίᾳ. Ὅτε δὲ οἱ πληρεξούσιοι τῶν Δυνάμεων ἠρώτησαν τὸν κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τίνα τῶν πρίγκηπων θεωρεῖ καταλληλότερον ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος, ἀδιστακτικῶς ὁ Καποδίστριας ἀπήντησεν ὅτι τοιοῦτον θεωρεῖ τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον.

Ὁ Λεοπόλδος, μιλῶν τὴν εἰς τοὺς πληρεξουσίουσ τῶν Δυνάμεων δῆλωσιν ταύτην τοῦ

(1) Οἱ δύο ἐκείνοι Ἕλληνες ἦσαν ὁ Λουριώτης καὶ ὁ Ὁρλάνδος, οἵτινες εἶχον ἀποσταλῆ εἰς Ἀγγλίαν πρὸς συνολόγησιν δανείου ὑπὸ τῆς τότε προσωρινῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

Καποδιστρίου, μετέβη εἰς Νεάπολιν, ὅπως διατελῆ πλησιέστερον τοῦ θεάτρου τῶν γεγονότων καὶ τοῦ κόμητος Καποδιστρίου, ἀπέστειλε δὲ ἐκεῖθεν πρὸς τὸν Καποδιστρίαν ὡς ἀντιπρόσωπόν του τὸν Κάρολον Στόκμαρ (1), ἀδελφὸν τοῦ ἱατροῦ καὶ φίλου του. Οὗτος ἀφίκετο εἰς Αἴγινα, ὅπου διέτριβεν ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, τῇ 28 Μαΐου 1829 Ἀναγνούς ὁ Καποδιστρίαις τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πρίγκηπος καὶ σπεφθεῖς ἐπ' ὀλίγον «Δὲν λαμβάνω ὀπίσω τὸν λόγον μου, τῷ εἶπεν, ὅ,τι ὑπεσχέθη, θὰ τὸ τηρήσω... οἱ πληρεξούσιοι τῶν Δυνάμεων ἐξεπλάγησαν ὅταν ἐπρόφρον τὸ ὄνομα τοῦ πρίγκηπος. Φαίνεται ἐνόμιζον ὅτι θὰ παρρούσιαζον ἄλλον ὑποψήφιον· ἐζήτησαν νὰ δηλώσω τὴν γνώμην μου ἐγγράφως, ἀλλὰ ἤρνήθη. Μίαν μόνην φιλοδοξίαν ἔχω ἐγώ, νὰ παράσχω εἰς αὐτὸν τὸν τόπον κυβέρνησιν στερεάν».

Εἰς ταῦτα ὁ Κ. Στόκμαρ ἀπήντησεν ὡδε πῶς. «Ὁ πρίγκηψ, εἶπε, συνωμίλησεν ἐν Νεαπόλει μετὰ τῶν πληρεξουσίων τῶν τριῶν Δυνάμεων. Οἱ πάντες ἐπευφήμησαν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἐκλογῇ, ἐξεφράσθησαν δὲ εὐφρημότατα περὶ τοῦ πρίγκηπος· ἀλλ' ὁ πρίγκηψ, προσέθηκεν ὁ Στόκμαρ, ἐνῶ θεωρεῖ τιμὴν του τὴν πρότασιν ταύτην τῶν Δυνάμεων, προβάλλει ἐν τούτοις πρὸς παραδοχὴν αὐτῆς τρεῖς ῥητοὺς ὅρους· ὁ πρῶτος ἦτο ἡ ἐξασφάλις μεθορίου γραμμῆς ἐπαρκούς ὅπως δυναθῆ νὰ ζήσῃ τὸ νέον βασιλείον· δεύτερος ἦτο ἡ παροχὴ εἰς τὸν νέον βασιλέα τῆς Ἑλλάδος τῶν μέσων ὅπως ἀνεγείρῃ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐκ τῆς καταπτώσεως, εἰς ἣν εἶχον βυθίσῃ αὐτὸ τόσο αἰῶνες δουλείας· τρίτος δὲ ἦτο νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐκφράσῃ τὴν θέλησιν της περὶ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως αὐτῆς. Ἐὰν δὲ αἱ δυνάμεις ζητήσωσιν ἐξήγησιν τῶν προτεινομένων ὁ πρίγκηψ θέλει δηλώσῃ ῥητῶς καὶ καθαρῶς εἰς τὰς τρεῖς Δυνάμεις τοὺς ὅρους τῆς παραδοχῆς τοῦ ἑλλ. στέμματος.

Αἱ ὑμέτεροι δηλώσεις, ὑπέλαβεν ὁ Καποδιστρίαις πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ πρίγκηπος, μοὶ εἶναι λίαν εὐάρεστοι, προθυμότατα δὲ θὰ ἐνῆργουν πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀντίκεινται πρὸς τοιαύτην ἐνέργειαν οἱ ὅροι τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 24 Μαρτίου 1829 ἔχοντος οὕτως: 1) ἡ Ἑλλάς, ὑποτελὴς οὖσα ἡγεμονία ὑπὸ τὴν Πύλην καὶ φόρου ὑποτελῆς θὰ κυβερνᾶται ὑπὸ πρίγκηπος χριστιανοῦ κατὰ κληρονομικὴν διαδοχὴν· ὁ πρίγκηψ οὗτος δὲν πρέπει νὰ εἶναι μέλος οὐδενὸς τῶν ἡγεμονευόντων οἰκῶν τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ γερῆσεται τῇ κοινῇ συμφωνίᾳ τῶν τριῶν αὐτῶν καὶ τῆς Πύλης. 2) Ἡ βαρεῖα γραμμὴ τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀρchetται ἀπὸ τοῦ

(1) Ἰδε τὸ μνημονευθὲν ἄρθρον τῆς Revue des deux Mondes.

κόλπου τοῦ Βόλου καὶ θὰ λήγῃ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἄρτης. «Βλέπετε, εἶπεν ὁ Καποδιστρίαις πρὸς τὸν Στόκμαρ. Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Συνδιασκέψεως δὲν ἔχει ψῆφον. Δὲν δύναται νὰ δώσῃ τὴν γνώμην της οὔτε περὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἡγεμόνος οὔτε περὶ τῶν ὁρίων τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν ἄμυναν αὐτῆς. Ἄνευ τῶν νήσων Σάμου καὶ Κρήτης, ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἐὰν δὲν ἐνωθῶσιν αἱ δύο αὐταὶ νῆσοι μετ' αὐτῆς, θὰ παρήτουν τὴν ἀρχὴν διὰ νὰ μὴ ὑπογράψω τοιαύτην συνθήκην· διότι δὲν θέλω νὰ εἶμαι μάρτυς τῆς δυστυχίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ τόπος οὗτος ἤθελεν ἐκτεθῆ ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους. Εὐτυχῶς ἡ Τουρκία δὲν θὰ ὑποχωρήσῃ εὐκόλως, καὶ ἡ ἄρνησις αὐτῆς θὰ ἀναγκάσῃ τὰς τρεῖς Δυνάμεις νὰ λάθωσιν ἀποφάσεις μᾶλλον ἀξίας αὐτῶν. Παρακαλῶ τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον νὰ μεταχειρισθῇ πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ ὅπως ἡ Σάρμος καὶ ἡ Κρήτη ἐνωθῶσιν μετὰ τῆς χώρας τῆς ὀρισθείσης ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 22 Μαρτίου. Ἀντὶ τῆς παραχωρήσεως ταύτης ἡ Ἑλλάς θὰ παραδεχθῇ τὸ μοναρχικὸν πολίτευμα καὶ θὰ ἐκλέξῃ βασιλέα τῇ συναινέσει τῶν Δυνάμεων».

Ἡρνεῖτο οὕτως, προβάλλων τὸ πρωτόκολλον τῆς 24 Μαρτίου, νὰ προκαλέσῃ ψήφισμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους περὶ ἐκλογῆς τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου, ἀλλὰ μετὰ τινὰς μῆνας ἡ ἐν Ἄργει ἐθνικὴ συνέλευσις (ἡς ἡ Σύνοδος διήρκεσε ἡμέραις εἴκοσι καὶ ἕξ ἀπὸ τῆς 23 Ἰουλίου μέχρι τῆς 18 αὐγούστου 1829) τῇ εἰσηγήσει βεβαίως τοῦ Καποδιστρίου, ὅστις ἤγε καὶ ἔφερε τὴν πλειοψηφίαν αὐτῆς, ἐκήρυξε διὰ ψηφισματός της ὅτι ἡ θέλησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπέκρουε τὰ ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 22 Μαρτίου διαγραφέντα ὅρια τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους.

Ἐνῶ δέ, ὡς γνωστόν, ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τοῖς ἐπισήμοις αὐτοῦ κηρύγμασι πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ ἐν ταῖς μετ' ἐπισήμων ξένων καὶ ἑλλήνων συνδιαλέξεσιν αὐτοῦ ἀπεφαίνετο ὅτι ἦτο ἀνάξιον τὸ ἔθνος οἰοδηποτε τύπου συνταγματικῆς κυβερνήσεως, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθῆσῃ ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις μέχρις οὗ παρασκευασθῇ ἡ Ἑλλάς ν' ἀπολαύσῃ μονίμου εὐημερίας ὑπὸ τὴν αἰγίδα συνταγματικῆς κυβερνήσεως, ἐδήλου ἐτέρωθεν πρὸς τὸν Λεοπόλδον ὅτι, κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς ἐν Ἄργει ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἔπρεπε νὰ κυβερνήσῃ διὰ συντάγματος θεμελιουμένου ἐπὶ τῶν βάσεων καὶ αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος τῆς Τροιζῆνος, ὅπερ, ὡς γνωστόν, ἦτο τὸ δημοκρατικώτατον τῶν πολιτευμάτων.

Αἱ δὲ τρεῖς Δυνάμεις καίτοι εἶχον ἐρωτήσῃ τὸν κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος περὶ ὑποψηφίου ἡγεμόνος διὰ τὸν θρόνον αὐτῆς, φαινόμενα ὅτι τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν αὐτῶν ἐμελλον νὰ

κανονίσωσι κατὰ τὴν ἀπόφασιν ἐκείνου, ἐν τοῦτοις δὲν ἔσπευσαν νὰ παραδεχθῶσι τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν ὑπὲρ τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου. Μόνη ἡ Ῥωσσία προέτεινε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, ἀποστρεφόμενος αὐτὸν ἐκφράσαντα διαρρηδὴν συμπαιθείας ὑπὲρ τῆς Βασιλείσσης, μισουμένης ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἀπέκρουσε τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς ἡγεμόνος. Γεώργιος ὁ Δ' ἔλεγε περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο *καταλληλότερος νὰ βασιλεύσῃ ἐν τῷ ἄδη ἢ νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ οὐρανῷ better to reign in hell than to serve in heaven*. Τῆ 1)13 ὁκτωβρίου 1829 ἡ Ῥωσσία προτείνει ὡς ὑποψήφιον τὸν πρίγκηπα Φίλιππον τοῦ Ἐρξ Χουμπούργ, ἀλλ' ἀποκρούεται οὗτος ὑπὸ τῶν ἄλλων Δυναμέων. Τῆ 7)19 ὁκτωβρίου ἡ Γαλλία προτείνει τὸν πρίγκηπα Κάρολον τῆς Βαυαρίας· ἀλλὰ καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἀποτυγχάνει. Τῆ 8)20 ὁκτωβρίου ὁ λόρδος Ἄβερδην, ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας προτείνει τὸν πρίγκηπα Φρειδερίκον τοῦ Ὁράνζ καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας τὸν πρίγκηπα Μαξιμιλιανὸν τοῦ Ἐρξ· ἀλλ' εἰς πᾶσαν νέαν ὑποψηφιότητα ὑπῆρχε καὶ μία τῶν Δυναμέων ἀποκρούουσα αὐτήν. Καὶ τότε δὲ πάλιν ἡ Ῥωσσία μετὰ τῆς Γαλλίας προέβαλλον πάλιν τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Λεοπόλδου· ἀλλ' ἄλλαι ἀνεφύοντο δυσχέρειαί. Διότι ἡ Αὐστρία ἀκολουθοῦσα πάντοτε τὴν ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως μισέλληνα αὐτῆς πολιτικὴν, ἤξιου ὅπως τὸ νέον τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖον συσταθῆ ἔκ μόνης τῆς Πελοποννήσου καὶ τινων νήσων, εἶχε δὲ δυστυχῶς εἰς τοῦτο ἐπίκουρον καὶ τὴν τορικὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν. Ἐτέρωθεν δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας δούξ τοῦ Κομβερλανθ, τὰ μέγιστα δυνάμενος παρὰ τῷ βασιλεὶ καὶ ἐχθρικοῦς διακείμενος πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Οὐέλλιγκτων, ὑπεστήριζεν ὡς ἡγεμόνα τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Κάρολον τοῦ Μέκλεμβουργ Στρέλιτζ, εὐνοούμενον διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐνῶ τὸ ἀγγλικὸν ὑπουργεῖον ἐπέμενε ὑποστηρίζον τὸν Φρειδερίκον τοῦ Ὁράνζ ἀπέναντι τῆς Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας ὑποστηριζουσῶν τὸν Λεοπόλδον.

Διαφωνία δὲ καὶ περὶ τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχε μεταξύ ἀγγλικῆς κυβερνήσεως καὶ ἀγγλικῶν βουλῶν. Διότι ἐνῶ ἐκείνη ὡς εἶπομεν, ἔκλινε πρὸς τὰ αὐστριακὰ βουλευμάτῃ, αὐταί, ἐν αἰετῆσυχον οἱ φίλοι τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Κάννιγκ ἤξιον οὐ μόνον νὰ ἐνωθῶσιν ἡ Κρήτη καὶ ἡ Σάμος μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως οὕτω κατασταθῆ τὸ νέον κράτος ἰκανὸν νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῶν πολεμίων αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐνωθῶσι καὶ αἱ ἑπτὰ Ἴονιοι νῆσοι μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου. Τοιοῦτος ὑπῆρχε τότε φιλελληνισμὸς ἐν Εὐρώπῃ παρὰ τοῖς φιλελευθέροις!

Ἐν οὕτω δὲ δυσκόλῳ καὶ περιπλόκῳ θέσει

τυγχάνων ὁ πρωθυπουργὸς Οὐέλλιγκτων καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐπιρροὴν τοῦ δουκὸς τοῦ Κομβερλανθ, ἐγκατέλιπε τὸν ὑποψήφιον αὐτοῦ Φρειδερίκον καὶ παρεδέχθη τὸν Λεοπόλδον, δηλώσας ὅτι θὰ παρητεῖτο τὴν ἀρχὴν, ἐν μὴ παρεδέχετο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς. Ἐκὼν ἀέκων τότε ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ καὶ νὰ δηλώσῃ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἀπὸ 14 Ἰανουαρίου 1830 πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν ὅτι «θεωρεῖ πάντοτε τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον ὡς ἀκατάλληλον διὰ τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος (considers prince Leopold not qualified for this peculiar station). Ἐπειδὴ ὁμως ἡ τε Ῥωσσία καὶ ἡ Γαλλία ἀπὸ κοινοῦ προέτειναν αὐτὸν ὡς ἡγεμόνα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὁ βασιλεὺς ἐξ εὐλαθείας πρὸς τὰ δύο ταῦτα μεγάλα Κράτη, συναινεῖ εἰς τὴν πρότασιν των μετὰ μεγίστης λύπης (with deep regret)».

Συναινέσαντος τοῦ Σουλτάνου Μαχμουτ νὰ ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην τοῦ Λονδίνου τοῦ 1827 μετὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 22 Μαρτίου 1829, ἡ ἐν Λονδίῳ Συνδιάσκεψις διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου 1830 ὥρισε τοὺς ὁριστικὸς ὅρους τοῦ νέου Κράτους. Δι' αὐτῶν ἡ Ἑλλὰς ἀνεγνωρίζετο ὡς κράτος ἐντελῶς ἀνεξάρτητον, οὐδαμῶς τῇ Πύλῃ ὑποτελής, ὠρίζοντο δὲ τὰ ὅρια αὐτῆς τὰ πρὸς βορρᾶν διὰ γραμμῆς διηκούσης ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀχελώου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σπερχειοῦ. Δεύτερον πρωτόκολλον τῆς αὐτῆς χρονολογίας ὥριζεν ὅτι αἱ τρεῖς σύμμαχοι Δυνάμεις προσέφερον τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον τοῦ Σάξ - Κοβούργ.

Μηνὶ Ἰανουαρίῳ τοῦ 1830, πρὶν ἢ ἐπισήμως ἀνακοινωθῆ αὐτῷ ἡ ἀπόφασις αὕτη τῶν Δυναμέων, ὁ Λεοπόλδος, ζητήσας συνέντευξιν μετὰ τοῦ Λόρδου Ἄβερδην, ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας, ἐδήλωσεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἄνευ τῆς ἐκπληρώσεως ἐνὸς ὅρου δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ παρ' αὐτοῦ ἀποδοχὴ τοῦ θρόνου. Ὁ ὅρος οὗτος ἦτο ἡ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνωσις τῆς Κρήτης. Ἡ δὴλώσις αὐτοῦ ἐκείνη τιμὰ ἐξόχως καὶ τὸν πολιτικὸν νοῦν καὶ τὴν γενναϊόφρονα καρδίαν τοῦ πρίγκηπος. Ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ ἐσκέπτετο ὅτι ἐὰν ἀπεχωρίζετο ἡ Κρήτη ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπεβάλλετο πάλιν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, μέγας θὰ ἦτο ὁ ἐρεθισμὸς τῶν πνευμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ πλεῖστα θὰ παρείχοντο πράγματα εἰς τὴν μέλλουσαν βασιλείαν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐλληνικὸν κράτος θὰ ἔμενον ἄνευ τῆς Κρήτης κολοβόν καὶ ἀνίσχυρον, καὶ τοῦ κρητικοῦ λαοῦ τὸ ἀδάμαστον φρόνημα θὰ ἐκίνε αὐτὸν εἰς ἐξεγέρσεις κατὰ τῆς τυραννίας· ὡς καρδίᾳ δὲ εὐγενῆς καὶ φιλόανθρωπος ἐξήπτετο εἰς ἱερὰν ἀγανάκτησιν ἀναλογιζόμενος ὅτι τοιαύτην ἔμελλε νὰ ὑποστῇ ἀδικίαν ἡ Κρή-

τη, ἡ διὰ τοῦ ἡρώισμου καὶ τῶν μαρτυριῶν αὐτῆς τοσαῦτα κτησαμένη δικαιώματα εἰς τὴν ἀγάπην τῶν ὁμοφύλων ἐλλήνων καὶ εἰς τὴν συμπάθειαν τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν περὶ τῆς Κρήτης ταύτην δήλωσιν τοῦ πρίγκηπος ἐξεπλάγη καὶ ἐξήφθη σχεδὸν μέχρις ὀργῆς ὁ λόρδος Ἄντερδην. «Ἡ Κρήτη! ἀνέκραξε, οὐδέποτε, οὐδαμῶς ὑπῆρξε περὶ αὐτῆς λόγος. Βεβαίως, μεθ' ὅλα ὅσα ἐγένοντο μέχρι τοῦδε, εἰσθε ἀκόμη ἐλεύθερος νὰ ἀποσυρετε τὴν ὑποψηφιότητά σας· ἀλλ' ἡ ἄρνησις τῆς ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν τοιαύτην ἀπόφασίν σας· εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ σκεφθῆτε ἐάν τοιαύτη πολιτεία συμβιβάζεται μετὰ τὴν ἀξιοπρέπειάν σας, εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ ἀναλογισθῆτε τὰ ἐπακόλουθα αὐτῆς· αἱ Δυνάμεις δὲν σκοπεύουν νὰ διαπραγματευθῶσι μετὰ σας, ἀναμένουσι παραδοχὴν ἄνευ ὄρων, παραδοχὴ μεθ' ὄρων θὰ ἔθεωρεῖτο ἄρνησις τῆς προτάσεώς των.

Προφανῶς ὁ εὐγενὴς λόρδος, ὅπως ὁμιλῆ τοιαύτην γλῶσσαν πρὸς μέλος τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας εἶχε ταραχθῆ μεγαλῶς ἐκ τῆς περὶ ἐνώσεως τῆς Κρήτης προτάσεως τοῦ πρίγκηπος. Εἶχε θίξῃ οὗτος τὴν εὐαίσθητον χορδὴν τοῦ τότεως ὑπουργοῦ, μὴ ὑποπτεύων ἴσως ὅποια ἦσαν τὰ περὶ Κρήτης βουλευματα τοῦ τορικοῦ ὑπουργείου, ὧν τὸ ἐγώιστικὸν κατέδειξεν ἐπὶ ὅλην ἔκτοτε ἐξηκονταετιῶν ἡ ἐν ἀνατολῇ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας.

Ἀφοῦ ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τῆς 3 Φεβρουαρίου 1830 ἡ Συνδιάσκεψις τοῦ Λονδίνου προσήνεγκεν αὐτῷ ἐν ὀνόματι τῶν συμμάχων δυνάμεων τὸ στέμμα τοῦ νέου βασιλείου ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀποδοχῆς του, καὶ οἱ ἐν Ναυπλίῳ ἀντιπρόσβεις τῷ ἀνεκοίνωσαν ἐμπιστευτικῶς τὸ πρωτόκολλον τῆς 3 Φεβρουαρίου.

Ἡ πρὸς τὸν Κυβερνήτην ἐπιστολὴ τοῦ πρίγκηπος, συντεταγμένη φιλοφρόνως, ἐξέφραζε τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ κόμης θὰ ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζετο ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἐβοήθει αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα τῆς χώρας διὰ τῆς πείρας καὶ τῶν συμβουλῶν του. Περιεῖχε δὲ παρακλήσιν καὶ πληρεξουσιότητα νὰ μὲνη κυβερνῶν, μέχρις οὐ πατήσῃ ὁ ἴδιος τὸ ἐλληνικὸν ἔδαφος.

Ὁ Κυβερνήτης ἀνεκοίνωσεν ἀμέσως εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἀλλὰ σκοπῶν νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὰ δικαιώματα τῆς χώρας, ἀνέμνησεν ἐν τῇ ἀπὸ 6 Ἀπριλίου ἀπαντήσει του εἰς τὸν πρίγκηπα τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως τοῦ Ἄργους, ἧτις ἐξήρτα τὸ κύρος τῶν ἀποφάσεων τῶν Δυνάμεων ἐκ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἑλλη-

νικοῦ λαοῦ. Παρίστα εἰς αὐτὸν πόσον ἡ σύγκλησις τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ ἡ ὑποβολὴ τῶν ἀποφάσεων τῶν Δυνάμεων εἰς αὐτὴν θὰ καθίστα τὴν ἐκλογὴν τοῦ πρίγκηπος δημοφιλῆ. ἄλλ' ἔλεγεν ὅτι ἦτο ἔτοιμος νὰ ἀναδεχθῆ τὴν εὐθύνην τῆς μὴ ἐκπληρώσεως τῆς υποχρεώσεως ταύτης, νὰ κοινοποιῆσῃ εἰς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν λαὸν τὰς ἀποφάσεις ταύτας, καὶ νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς αὐτὸν, τὸν ἡγεμόνα τῆς χώρας, τὰς εὐχὰς ἀμφοτέρων· ἐξέθετε προσέτι τὰς δυσχερείας, τοὺς κινδύνους καὶ τὰ κακὰ τὰ ὅποια θὰ ἐγεννῶντο ἐκ τῆς νέας ὀροθετήσεως καὶ πῶς καὶ ταῦτα καὶ ἐκεῖνα ἠδύνατο νὰ μετριασθῶσι τοῦλάχιστον, ὑπεδείκνυε τὴν ἀνάγκην τῆς ταχειᾶς ἀφίξεως τοῦ πρίγκηπος καὶ ὑπέσχετο τὰς ὑπηρεσίας του, ἐφ' ὅσον ἡ ὑγεία του ἤθελε τῷ ἐπιτρέψῃ, καὶ αὐταὶ ἤθελον εἶσθαι ἀρεσταί.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς 6 Ἀπριλίου ἀνεκοίνωσαν ἐμπιστευτικῶς εἰς τὴν γερουσίαν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Λονδίνου (διότι δὲν τὰς εἶχε λάβῃ ἀκόμη ἐπισήμως), καὶ ἡ γερουσία, ὡς ἐγράψε πρὸς τὸν πρίγκηπα, τὰς ἐδέχθη μετὰ λύπης καὶ σιωπῆς. Τῇ 7 ἀπήντησεν ἡ Γερουσία πρὸς τὸν Κυβερνήτην: «Δὲν γνωρίζομεν, ἔλεγεν αὕτη, τίνι τρόπῳ αἱ μεγάλαι Δυνάμεις θὰ μᾶς ἀποστείλωσι τὰς ἀποφάσεις των. Δὲν ἠξέυρομεν ἂν θὰ ἔχωμεν τὴν ἐκλογὴν νὰ δεχθῶμεν αὐτάς ἢ νὰ τὰς ἀπορρίψωμεν. Οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχομεν νὰ δεχθῶμεν τὰς ἀποφάσεις τῆς 3 Φεβρουαρίου καὶ τὰ συμπληρώματά των· καὶ ἂν ὁ λαὸς ἤθελε μᾶς δώσῃ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, οὐδέποτε θὰ ἐδεχόμεθα νὰ ἐγκαταλείψωμεν τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης, τῆς Σάμου καὶ τῶν λοιπῶν νήσων. Ὑμεῖς, κύριε Πρόεδρε, πράξατε ὡς φρονεῖτε συμφωρότερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἡμεῖς οὐδέποτε θὰ δεχθῶμεν νὰ ἐνεργήσῃτε ἐν ὀνόματι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου. Αἱ σύμμαχοι Δυνάμεις ἂς ἐκτελέσωσι τὰς ἀποφάσεις των. Ἡμεῖς θὰ μείνωμεν ὅπως ζῆνοι εἰς αὐτάς. Εἴμεθα δὲ ἔτοιμοι νὰ ἐκθέσωμεν τοὺς λόγους ἡμῶν ἐν ὑπομνήματι καὶ σὰς παρακαλοῦμεν νὰ τὸ ὑποβάλῃτε εἰς τὰς συμμαχους Δυνάμεις, αὐταὶ δὲ ἂς ἀποφασίσωσιν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ φιλανθρωπίᾳ αὐτῶν».

Ἡ γενναία αὕτη διακήρυξις τῆς Γερουσίας, ἔργον οὕσα προδήλως τοῦ Κυβερνήτου, διότι οὗτος ἤγε καὶ ἔφερον ἐκείνην, ἦτον ἀναγκαῖα διαμαρτυρία κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου. Κατεδείκνυεν οὐ μόνον τὴν περὶ τὰ σύγχρονα τότε γεγονότα τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐσχάτην ἀγνωσίαν τῶν μελῶν τῆς ἐν Λονδίῳ Συνδιασκεψέως ἢ τὴν ἐσχάτην αὐτῶν ἀπανθρωπίαν, ἄνευ τοῦ ἐλάχιστου βάρους συνειδήσεως ἀφαιρούντων τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ ἐλ-

ληνικῶν λαῶν δλοκλήρων, ἀγωνισθέντων ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ ἐννεαετίαν, καὶ ἀποχωριζόντων αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Τὴν διακήρυξιν ταύτην ὁ Κυβερνήτης ἀπέστειλε διὰ τοῦ πρίγκηπος Βρόδε πρὸς τὸν Λεοπόλδον, συνοδεύσας καὶ δι' ἐπιστολῆς πρὸς αὐτόν, ἐν ἣ ἐδήλωε τὰς θυσίας εἰς ἃς ὄφειλε νὰ ὑποβληθῆ καὶ ἐμεγέθυσε τὴν βλάβην, ἣτις προήρχετο καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα ἐκ τῆς διαγωγῆς τῶν πληρεξουσίων τῶν Δυνάμεων. « Αἱ ἀποφάσεις τῆς 3 Φεβρουαρίου, ἔλεγε, οὐδὲ λέξιν ἀναφέρουσι περὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐλλήνων, ἢ σιωπῇ αὕτη ἄγει εἰς δύο ὑποθέσεις: ἢ ὅτι αἱ Δυνάμεις παρεδέχθησαν ὅτι ὅλα τὰ δικαιώματα συγκεντροῦνται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἡγεμόνος, ἢ ὅτι ἐπεφύλαξαν εἰς τὸν ἡγεμόνα τὸ δικαίωμα νὰ τὰ ἀναγνωρίσῃ διὰ δημοσίας διακηρύξεως ὅτε ἤθελεν ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον».

* Ἐλεγε δὲ αὐτῷ προσέτι ὅτι ἡ ἀνυπομόνος προσδοκώμενη ἀπάντησις τοῦ θὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς πάντας, ἐάν παρεδέχετο σαφῶς τὰ ἑξῆς: α') ν' ἀσπασθῆ ὁ πρίγκηψ τὸ ἐλληνικὸν θρήσκευμα καὶ νὰ συνδέσῃ οὕτως ἑαυτὸν καὶ τὸ γένος τοῦ μετὰ τοῦ λαοῦ δι' ἱεροῦ δεσμοῦ, β') νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ λαοῦ περὶ τοῦ πολιτεύματος γ') νὰ ἐκτελέσῃ τὰς λοιπὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἄργου, αἵτινες ἐξασφαλίζουν τὰ συμφέροντα πάσης τάξεως τοῦ λαοῦ. Ἄνευ προηγουμένης βεβαίωσης περὶ τῶν τριῶν τούτων ὄρων ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῆ περὶ τῆς προσηκούσης ὑποδοχῆς τοῦ ἡγεμόνος.

Ἄπαντῶν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιπρόσβεις τῶν Δυνάμεων, οἵτινες τῷ ἀνεκοίνωσαν τῇ 8 Ἀπριλίου τὰς ἀποφάσεις τῆς 3 Φεβρουαρίου, ἀνέφερον ὁ Κυβερνήτης τὰ δίκαια τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς ἐν ταῖς ἐθνικαῖς Συνελεύσεσι καθιερωμένους ἤδη βάσεις τοῦ πολιτεύματος, λέγων ὅτι μόνον δι' αὐτῶν ἦτο δυνατόν νὰ ἐλπίζεται ἡ εὐημερία τῆς χώρας, καὶ πρὸς τούτους δὲ ἀντέταξε τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἄργου, αἵτινες θὰ τὸν ἐμπόδιζον νὰ δεχθῆ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Λονδίνου χωρὶς πρῶτον νὰ ἐρωτήσῃ τὸν λαόν. Παρέστησε δὲ ὅτι ἦτο ἀναγκαστὸν νὰ μετριάσωσιν οἱ ὁροθεταὶ τῶν Δυνάμεων τὰ πιθανὰ λυπηρὰ ἐπακόλουθα τῆς νέας ὁροθετήσεως, καὶ νὰ λάβῃ ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις μέσα ἵνα συνδράμῃ τοὺς μέλλοντας νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν χώραν.

Ἡ δὲ Γερουσία τῇ εἰσηγήσει βεβαίως τοῦ Κυβερνήτου ὑπέβαλε μακρὸν ὑπόμνημα πρὸς τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον, ἐν ᾧ ἐξέφραζε τὴν χαρὰν αὐτῆς ὅτι οὗτος εὐγενῶς ἠρνήθη νὰ δεχθῆ τὸ στεμμα πρὶν ἢ μάθῃ τὴν εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ συναίνεσιν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἐξήτει παρὰ τοῦ πρίγκηπος νὰ ἐξασφαλισθῆ τὰς

πολιτικὰς ἐλευθερίας τὰς καθιερωθείσας ὑπὸ τεσσάρων συνελεύσεων. Ἐξέθετε τὰ δικαιώματα τῆς Κρήτης τῆς Σάμου, τῶν Ψαρῶν καὶ τῆς Κάσσου καὶ τῶν ἀποσπασθεισῶν ἐπαρχιῶν τῆς Στερεᾶς, τὰ δεινὰ ἄτινα θὰ προέκυπτον ἐκ τῆς ἀποχωρίσεως αὐτῶν, τὰ βαρῆα καὶ ἀφόρητα βάρη τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως, τὰς ταραχὰς καὶ τὰς πειρατείας. Ἐξήταζε τὸ ζήτημα τῶν ὀθωμανικῶν κτημάτων καὶ τῆς σχέσεως τῶν τούρκων ἐν Ἑλλάδι καὶ τῶν ἐλλήνων ἐν Τουρκίᾳ, ζήτημα σπουδαιότατον καὶ δυσχερέστατον, καὶ ἔλεγε μετὰ παρρησίας ὅτι ἐάν αἱ Δυνάμεις ἐπέμενον εἰς τὴν παραδόσιν τῶν ὀθωμανικῶν κτημάτων, τὰ ὅποια οἱ Ἕλληνες εἶχον κατακτήσῃ διὰ χειμάρρων αἱμάτων, δὲν ἐφρόνει ὅτι ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἤθελεν ὑπομεῖν τὴν ἀπώλειαν τῶν καρπῶν τοσούτων ἀγώνων. Παρίστα τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ δανείου πρὸς συντήρησιν μόνον τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων καὶ ἐξέφραζε τὴν εὐχὴν ν' ἀσπασθῆ ὁ βασιλεὺς τὸ ἐλληνικὸν θρήσκευμα.

Καὶ τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ὁ Κυβερνήτης συνώδευσε δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν πρίγκηπα ἐν ἣ, σὺν τῇ αἰτήσει χρημάτων, παρίστα τὴν κακὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἤθελεν ἐμποιήσῃ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐν ἰδίῳ πρωτοκόλλῳ παρεχομένη εὐνοια πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι καθολικούς, καὶ ἐξέφραζε πάλιν τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ μετεχειρίζετο τὸ δάνειον πρὸς τὴν ὠρισμένην χρῆσιν, καὶ ὅτι ἐπικυρῶν τὰς περὶ πολιτεύματος ἀποφάσεις τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως, θὰ ἐξασφάλιζε τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγεμόνος. Συνηγόρει δὲ ὑπὲρ ὅλων τῶν παραστάσεων τῆς Γερουσίας ὡς πρὸς τὰ ὅρια καὶ τὴν χώραν, καὶ ὡς πρὸς τὰ ὀθωμανικὰ κτήματα, καὶ παρεκάλει τὸν πρίγκηπα νὰ ἔλθῃ ταχέως, ἵνα δώσῃ τέλος εἰς τὴν διχοστασίαν τῆς χώρας.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐγίνοντο ἐν Ναυπλίῳ, ἐν Λονδίνῳ δὲ, μετὰ τὴν γενομένην ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως ἀνακοίνωσιν τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου εἰς τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον, οὗτος τῇ 11 Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, πρὶν ἢ ἀνακοινωθῶσιν αὐτῷ τὰ ἐν Ναυπλίῳ γενόμενα ἔγραψε πρὸς τὴν Συνδιάσκεψιν τάδε:

«Ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος τοῦ Σάξ Κοβούργ Γότα σπεύδει νὰ δεχθῆ τὸ ὠφέλιμον καὶ ἐντιμον στάδιον, τὸ προσφερόμενον αὐτῷ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων· ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτο ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποῖαν εὐδοκοῦσι νὰ ἔχωσιν ἐν αὐτῷ, καὶ θὰ ἦτο ὑπεύθυνος διὰ τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἀποτυχίας τοῦ ἔργου, εἰς ὃ καλεῖται, ἐάν παρεδέχετο τὴν γενομένην αὐτῷ προσφορὰν ἄνευ τῶν ὄρων, οὓς θεωρεῖ ἀπαραιτήτους. Οἱ ὅροι δὲ οὗτοι εἶναι 1) ἐγγύησις πλήρης τῶν Δυνάμεων περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, ὑπόσχεσις

περὶ προστασίας αὐτοῦ κατὰ πάσης προσβολῆς· 2) προστασία τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης καὶ τῆς Σάμου κατὰ πάσης καταθλίψεως τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ἀφοῦ ἐπανέλθωσιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς· 3) βελτιώσεις τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος πρὸς βορρᾶν· 4) παροχὴ χρηματικῶν μέσων μέχρις οὗ ἡ Ἑλλὰς παγιώσῃ τοὺς ἑαυτῆς πόρους· 5) ἐπικουρικὸς συμμαχικὸς στρατός, μέχρις οὗ ὀργανωθῶσιν αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις τοῦ τόπου· 6) ψήφισμα τῶν ἐλλήνων περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου ἡγεμόνος καὶ ἐλευθέρᾳ ἀπόφανσις αὐτῶν περὶ τοῦ προσώπου του, ἂν ἀπαρέσῃ αὐτοῖς.

Οἱ πληρεξούσιοι τῶν Δυνάμεων ἐξανίστανται εἰς τοὺς ὅρους τούτους τοῦ πρίγκηπος, ὡς εἶχεν ἐξαναστῆ ὁ λόρδος "Αβερδην εἰς τὴν περὶ Κρήτης δήλωσιν αὐτοῦ. Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἀφοῦ κατ' ἀρχάς ἐδέχθη ἄνευ ἐπιφυλάξεως, ἤδη προβάλλει ὁ πρίγκηψ ὅρους τοιοῦτους ἀπαράδεκτους. Φαντάζονται ὅτι ὑπάρχει ῥαδιουργία τοῦ κόμματος τῶν Οὐίγων, διότι ὁ πρίγκηψ ἔχει στενάς σχέσεις μετὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, μετὰ τοῦ λόρδου Δουράμ, τοῦ λόρδου Πάλμερστον, τοῦ λόρδου Λανσδούου, τοῦ Βρούμ, τοῦ "Ελλισ, τοῦ "Αμπέρκρομπυ· αἱ μετὰ τοῦ Λεοπόλδου συζητήσεις τοῦ ἀγγλοῦ ὑπουργοῦ μετέχουσι πικρίας ἐπὶ μᾶλλον αὐξανομένης. Οἱ ἀγγλοὶ κυβερνῆται, ἀνίκανοι νὰ ὑβωθῶσιν εἰς τὸν ὀρίζοντα τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ Λεοπόλδου, ἐξήγουν τὴν παλιωφθιάν ἐκείνην αὐτοῦ διὰ κομματικῶν ῥαδιουργιῶν, ἐνῶ αὕτη μόνον πηγὴν εἶχε τὴν περὶ τῆς Ἑλλάδος θερμὴν μέριμναν τοῦ πρίγκηπος καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης αὐτοῦ ἀπέναντι τοῦ ἔθνους ὅπερ ἐκέκλητο νὰ κυβερνήσῃ καὶ ν' ἀναπλάσῃ.

Ἐνῶ δὲ ἡ Συνδιάσκεψις ἡσχαλεῖτο περὶ τὸν κανονισμὸν τῶν τῆς Ἑλλάδος πραγμάτων, ὁ πρίγκηψ ἀπῆλθεν εἰς Γαλλίαν. Πρὸς τίνα σκοπὸν; ἀρά γε πρὸς διαπραγματεύσειν ὀθωνοῦ ἀναγκαίου πρὸς ὀργανώσιν τοῦ νέου βασιλείου ἢ πρὸς διαπραγματεύσειν συνοικεσίου μετὰ τινος τῶν θυγατέρων τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, πρὸς ἣν ἐλέγετο τρέφω ἀἰσθημα τρυφερόν. "Αθλον· ἀλλ' ὅτε ἐπανῆλθεν, ἔλαθεν ἐκ Ναυπλίου ἐγγράφα διάφορα, ἀποστελλόμενα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου, ἐκθέσεις, ἀναφοράς, ἐφημερίδας, πρακτικὰ δημοσίων συναθροίσεων, πρακτικὰ συνεδριάσεων τῆς Γερουσίας, ἐν οἷς καὶ ἐθνικὴν διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ παράπονα κατὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγεμόνος ὡς γενομένης ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ ἔθνους καὶ ἐπικρίσεις δυσμενεῖς περὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν γερουσία, ὡς καὶ ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος χαίρουσι διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς βασιλέως καὶ

τὴν ὑπ' αὐτοῦ παραδοχὴν τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος, λέγουσιν ὅμως ὅτι θὰ ἀπαντήσῃ ἐκεῖ ἀδυσκολίας ἀνυπερβλήτους». Εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως γείνη δεκτὸς μετ' ἀγάπης, νὰ ἀσπασθῇ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα. Τὰ ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου διαγραφέντα ὄρια εἶναι ἄδικοι καὶ αὐθαίρετοι, πόλεις καὶ χωρία ἐλευθερωθέντα διὰ τοῦ ἡρωισμοῦ τῶν ἐπανερχόντων πάλιν ὑπὸ τὸν ζυγόν. Πῶς δύναται ἡ Ἑλλὰς νὰ ἀνεχθῇ τοιαύτην ἀδικίαν; ἐν πάσι δὲ τούτοις εἰκονίζεται ζωηρῶς ἡ δυστυχία, ἡ ἀθυμία, ὁ ἀπελπισμὸς ὁ λυμαινόμενος τὴν χώραν.

Ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος πάντα ταῦτα ἀνεκόνωσεν εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Συνδιασκέψεως καὶ τοὺς ἠρώτησεν ἂν ἠδύνατο ἐν συνειδήσει νὰ δεχθῇ παρ' αὐτῶν τὸ στέμμα τῆς Ἑλλάδος, ἀπορριπτομένων τῶν ὄρων αὐτοῦ. Ματαίως οἱ ἐπίτροποι ἠγωνίσθησαν νὰ τὸν πείσωσι νὰ παραιτήσῃ τοὺς ὅρους αὐτοῦ ὑποδεικνύοντες ὡς ὑπερβολικὴν τὴν παράστασιν τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων. Ἡ κατάστασις αὕτη, τῷ ἔλεγον, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀναρχίας· ἡ κληρονομικὴ κυβέρνησις θὰ μετέβαλεν αὐτὴν ἐντελῶς· ἡ δὲ ἄρνησις του ἀντὶ ὠφελείας θὰ ἔρριπτεν εἰς τὸ χάος τὴν Ἑλλάδα. Ὁ πρίγκηψ δὲν ἐπέιθετο. Ἐξηκολούθει συνηγορῶν ὑπὲρ βελτιώσεως τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος. Τέλος τῆς Συνδιασκέψεως ἀρνηθείσης νὰ παραδεχθῇ τοὺς ὅρους τοῦ πρίγκηπος, οὗτος ἠρνήθη τὸ στέμμα τῆς Ἑλλάδος.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΝΕΡΑΪΔΑ

Σὲ βαθειᾶν ἀκρογιαλιὰ
ἔχει ὁ βράχος μιὰ σπηλιὰ
ἀπὸ μαργαριτάρι.
'Σ τὴν γαλάζια του ἀντηλιὰ
κόρη μὲ χρυσᾶ μαλιὰ
τραγουδαίει μὲ χάρι.

— Ἡ Νεραΐδα εἶμαι ἐγὼ,
μέσ' 'ς τὸ κῦμα τὸ γοργὸ
κολυμβῶ 'σάν ψάρι.
Κάθε ναύτη ναυαγὸ
μὲ λαχτάρει κυνηγῶ
κάθε παλληκάρι.

Καὶ τὸ πλάσμα τὸ δειλὸ
ποῦ 'ς τὸ κῦμα τ' ἀψηλὸ
ἢ ματιὰ μου πάρη,
τὸ προφθάνω, καὶ κολλῶ
'ς τὸ κορμί του τὸ ἀπαλὸ
μὲ κρυφὸ καμάρι.

Μέσ' 'ς τὴν ἴδια μ' ἀγαλιὰ
τόνε πάγω 'ς τὴ σπηλιὰ
ἀπὸ μαργαριτάρι.
Μὰ — ὡς ν' ἀλλάζουμε φιλιὰ,
νὰ χαροῦμε μιὰ σταλιά....
Μένει ἀχνὸ κουφάρι!

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ